

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1983/84: 3 y

över proposition 1983/84: 50 om löntagarfonder jämte motioner

Till finansutskottet

Genom beslut den 15 november 1983 har finansutskottet berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84: 50 om löntagarfonder jämte eventuella motioner väckta med anledning av propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring och lag om ändring i lagen (1979: 648) om procentsatser för uttag av avgift under åren 1980–1984 till försäkringen för allmän tilläggspension. Utskottet yttrar sig dessutom över de med anledning av propositionen väckta motionerna 1983/84: 189 av Ivar Franzén (c) och Rolf Andersson (c), 1983/84: 191 av Sven-Erik Nordin (c) och Martin Olsson (c), 1983/84: 204 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) (yrkandena 1 och 9), 1983/84: 205 av Gösta Andersson (c) och Agne Hansson (c), 1983/84: 206 av Kerstin Andersson (c) och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), 1983/84: 207 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunnel Jonäng (c), 1983/84: 208 av Gunhild Bolander (c), 1983/84: 209 av Karl Boo m. fl. (c), 1983/84: 210 av Lennart Brunander (c) och Inger Josefsson (c), 1983/84: 211 av Claes Elmstedt (c), 1983/84: 212 av Arne Fransson m. fl. (c), 1983/84: 213 av Thorbjörn Fäldin m. fl. (c), 1983/84: 215 av Rune Gustavsson (c) och Stina Gustavsson (c), 1983/84: 216 av Kerstin Göthberg (c), 1983/84: 217 av Ingemar Hallenius m. fl. (c), 1983/84: 220 av Tage Sundkvist (c) och Larz Johansson (c), 1983/84: 221 av Anders Svärd (c) och Britta Hammarbacken (c), 1983/84: 222 av Ulla Tillander m. fl. (c) och 1983/84: 224 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) (yrkande 1).

Socialförsäkringsutskottet får anföra följande.

I propositionen föreslås att fem nya fondstyrelser, benämnda löntagarfondstyrelser, inrättas inom ramen för allmänna pensionsfonden. Motiven för att knyta löntagarfonderna till ATP-systemet är dels att fonderna därigenom utnyttjar en befintlig organisation som är beprövad och väl etablerad, dels att det innebär en finansiell förstärkning av ATP-systemet genom att alla de medel som förvaltas av löntagarfonderna i sin slutliga användning helt kommer att användas för pensionsuthbetalningar. Löntagarfondstyrelserna skall tillföras medel – förutom genom vinstdelning – genom en särskild del av tilläggspensionsavgiften. Skälet härför är att även löntagarna – genom motsvarande avräkning i löneförhandlingarna – skall bidra till en ökad kapitalbildning. Av tilläggspensionsavgiften skall 0,2 procent-

enheter tillföras löntagarfondstyrelserna, och till följd härav föreslås en motsvarande höjning av tilläggspensionsavgiften fr. o. m. år 1984. Vidare skall löntagarfondstyrelserna varje år överföra avkastning på det förvaltade kapitalet till de pensionsutbetalande fondstyrelserna. Avkastningen skall motsvara 3% av nuvärdet av de medel som styrelserna förvaltar. Detta innebär att försäkringen för tilläggspension i fortsättningen förutom genom tilläggspensionsavgifter också finansieras av vinstskatt och vinstdelningsskatt.

Motionärerna i motion 204 av Ulf Adelsohn, m. fl. begär i yrkande 1 att riksdagen avslår propositionen. I motionen anförs att löntagarfondsförslaget kommer att försämra avgiftsunderlaget i långt större utsträckning än som svarar mot den avkastning på 3% som skall överföras till ATP-systemet, och totaleffekten blir därför en urholkning av ATP-systemet, inte en förstärkning. Motionärerna begär i yrkande 9 ett tillkännagivande om effekterna av löntagarfonder på ATP-systemet i enlighet med det anförda. Även i motionerna 213 av Thorbjörn Fälldin m. fl. och 224 av Jan-Erik Wikström m. fl. yrkas avslag på propositionen. I motion 213 anförs att löntagarfonderna inte kommer att innebära någon reell förstärkning av ATP-systemet eftersom det föreslagna avkastningskravet på 3% endast kommer att tillföra ATP 5 miljarder kronor fram till 1990 medan pensionsutbetalningarna under samma tid uppgår till nästan 400 miljarder kronor. Motionärerna i motion 224 avvisar också motivet att löntagarfondsförslaget stöder ATP-systemet. Enligt motionärerna är löntagarfondernas tillskott till ATP-systemet redan från början marginellt och minskar dessutom på sikt, och det är vidare tveksamt om löntagarfondernas avkastning verkligen blir 3% reellt. I motionerna 189, 191, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 215, 216, 217, 220, 221 och 222, som alla väckts av enskilda centerledamöter, yrkas avslag på propositionen. I samtliga motioner redovisas löntagarfondsförslagets ekonomiska konsekvenser för olika regioner såsom ökade ATP-avgifter och till följd härav minskade skatteintäkter för kommuner och landsting.

Enligt utskottets mening innebär den i propositionen föreslagna konstruktionen med inrättande av löntagarfondstyrelser inom allmänna pensionsfonden en förstärkning av ATP-systemet. Såsom framhållits i propositionen kommer därmed alla medel som tillförs AP-fonden att i sin slutliga användning kunna nyttjas för pensionsutbetalningar. Utskottet, som således inte har någon erinran mot propositionens förslag om inrättande av löntagarfondstyrelser, tillstyrker förslaget om en höjning av tilläggspensionsavgiften med 0,2 procentenheter fr. o. m. år 1984. Utskottet tillstyrker vidare den föreslagna ändringen i lagen om allmän försäkring, som är en följd av den föreslagna avkastningsöverföringen till första-tredje fond-

styrelserna. Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till samtliga motioner.

Stockholm den 1 december 1983

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Elis Andersson (c), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Margó Ingvardsson (vpk), Barbro Nilsson i Visby (m) och Gunhild Bolander (c).

Avvikande meningar

1. Nils Carlshamre (m), Gullan Lindblad (m), Elis Andersson (c), Siri Häggmark (m), Karin Israelsson (c), Barbro Nilsson i Visby (m) och Gunhild Bolander (c) anser

att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 3 med "samtliga motioner" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis erinra om att ATP-systemet är ett fördelningssystem, vilket innebär att varje års pensionsutbetalningar i princip skall täckas av samma års avgifter. Pensionerna är således inte beroende av avkastningen från AP-fonden. Avgörande är i stället den allmänna produktionsutvecklingen i landet och därmed avgiftsunderlagets utveckling. Utskottet anser att den i propositionen föreslagna avkastningen från löntagarfondstyrelserna till ATP-systemet med 3% reallt endast innebär ett obetydligt tillskott. Det kan vidare, enligt utskottets mening, befaras att löntagarfondsförslaget kommer att försämra avgiftsunderlaget i långt större utsträckning än som svarar mot nämnda avkastning. Enligt utskottet blir därför totaleffekten av löntagarfondsförslaget en urholkning av ATP-systemet, och inte som framhållits i propositionen en förstärkning. Utskottet vill dessutom framhålla de negativa ekonomiska konsekvenser som löntagarfondsförslaget får för olika kommuner genom ökade ATP-avgifter och till följd härav minskade skatteintäkter.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till propositionens förslag såvitt det berör utskottets ämnesområde och tillstyrker således bifall till samtliga motioner. Vad utskottet med bifall till motion 204 yrkande 9 anfört om effekterna av löntagarfondsförslaget på ATP-systemet bör ges regeringen till känna.

2. Margó Ingvardsson (vpk) anför

Vänsterpartiet kommunisterna har i en med anledning av proposition 1983/84: 50 väckt motion 1983/84: 223 föreslagit vissa förändringar i propositionens förslag om löntagarfonder. De i motionen föreslagna ändringarna berör dock inte de lagförslag i propositionen, som socialförsäkringsutskottet har att yttra sig över. Jag vill dock framhålla att enligt vänsterpartiet kommunisternas mening bör den i propositionen föreslagna höjningen av tilläggspensionsavgiften med 0,2% inte avräknas i kommande löneförhandlingar. Partiet avvisar synen på fonderna som ett medel för att åstadkomma en återhållsam lönepolitik. Med det anförda tillstyrker jag propositionens förslag såvitt det berör utskottets ämnesområde och avstyrker bifall till samtliga motioner som utskottet har att yttra sig över.